

Dagmar Rosůlková

Prečo si cením ŠUR

„Vy obdivujete našu školu? Veď takú školu, akú Vám postavil profesor Vydra v Bratislave, a taký výber profesorov, aký vedel získať on, my nikdy mať nebudeme. Len to Vám môžem povedať, že Vám závidíme.“ To boli slová architekta Josefa Hoffmanna, riaditeľa viedenskej umeleckopriemyselnej školy pri jednej exkurzii našej školy do Rakúska, keď sme nadšene hovorili o niektorých prácach poslucháčov tejto školy.

Chýry o Škole umeleckých remesiel a jej profesorskom zbore prekročili teda veľmi skoro hranice našej republiky. Čo znamenal vznik školy pre Slovákov, dnes sa dá ťažko opísať. Slovensko bolo v tej dobe bez jediného umeleckého učilišťa, ale malo mnoho talentovaných ľudí, ktorí nemali možnosť rozmýšľať o nejakom odbornom školení, lebo z osobných alebo finančných dôvodov nebolo im možné študovať v Prahe alebo dokonca v zahraničí.

Založenie Školy umeleckých remesiel profesorom Vydróm znamenalo taký široký rozlet talentov na Slovensku, že to pôsobilo až erupzívne. Po absolvovaní školy sa mnohí dostali na Umeleckopriemyselnú školu alebo na Akadémiu do Prahy. No i ten, kto nešiel na vysokú školu a kto zakotvil tu, na Slovensku, dostal práve na ŠURke (ako sme bratislavskú Školu umeleckých remesiel nazývali) dostatok podnetov pre svoju budúcu tvorbu. Výborný profesorský zbor dával možnosť cibriť talenty žiakov, aby mohli ísť bezpečne svojou cestou.

Dnes myslíme s veľkou úctou a sebavedomím na svojich profesorov, ktorí z toho málo školeného jadra poslucháčov vedeli získať niekedy až prekvapujúce výsledky. — Spomínam, ako sa o výstave MLADÉHO SLOVENSKA v Prahe roku 1937 (otvárali ju odborový prednosta Alojs Pižl, minister Kamil Krofta a nami obdivovaný Josef Čapek) písalo v českej tlači v superlatívoch. Tak pôsobilo zdravé cítenie ľudí, z ktorých prýštila čistá chuť, skoro by som povedala, vášeň tvoriť.

Takýto elán sa odrážal nielen na prácach poslucháčov, ale aj na celkovom dianí tejto školy.

Potreba stmeliť ľudí, ktorí po absolvovaní školy chceli ďalej študovať v Prahe a či inde, prípadne

tvoriť vo svojich dielničkách, viedla k utvoreniu Spolku absolventov Školy umeleckých remesiel: SAŠUR. Okrem iných spolok spíňal jednu krásnu úlohu: za peniaze z vlastných podujatí a členských príspevkov vedel získať zo zahraničia cenné výstavy a významných historikov umenia na prednášky. Tak prednášal na škole známy viedenský teoretik L. W. Rochowanski. Získali sme aj veľkú výstavu Moholya-Nagya, ktorá nám veľmi osožila nielen zo stránky umelekej, ale i propagačnej. Takisto sme spolupracovali na rozsiahlej výstave sovietskej knihy roku 1936, ktorá mala taký ďaleký dosah, že sa s tým do tej doby nič na Slovensku nemohlo rovnať. Táto výstava bola najprv v Bratislave a len potom išla do Brna a Prahy. Na otvorenie výstavy prišli asi šesťnásť sovietski spisovatelia na čele s Iljom Erenburgom a prehovoril tu aj sovietsky veľvyslanec Alexandrovskij.

Z takýchto výstav nám vznikali fondy, ktoré nám slúžili okrem iného na to, aby sme mohli podporiť na štúdiu ďalších poslucháčov.

Udalosti okolo výstavy sovietskej knihy zanechali v čase slovenského štátu hlboké stopy na mene našej školy. Označovali ju ako komunistickú baštu, hovorilo sa o „stratenej generácii“ jej odchovancov... Ako posledný tajomník SAŠUR uchovávala som mnohé písomnosti a dokumenty, ktoré by osvetľovali celú činnosť spolku. Stalo sa totiž, že neskôr v Martine, kam som sa mediáciou odsťahovala, žandári hľadali u mňa doklady spolku, mnohé veci mi zabavili, a v Bratislave, kam som bola predvolaná, žiadali, aby som odovzdala všetky písomnosti spolku. Tak sa mi z materiálov nezachovalo takmer nič. Na konci slovenského štátu bol náš byt ako „partizánsky“ vybraný práve pre likvidátora Povstania, esesáka Paniera, ktorý môj vzácny fotografický a dokumentačný materiál buď zničil, alebo odovzdal vtedajším fašistickým činiteľom.

Význam a výsledky školy umeleckých remesiel sa prejavovali na jej absolventoch v túžbe, aby neboli len „papierovými umelcami, aby vedeli dotiahnuť svoju vec od „a do z“. Neradi robili kartóny a návrhy na papieri, najradšej realizovali svoje výtvarné práce priamo v materiáli. Celková